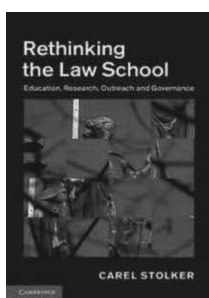

แนะนำหนังสือ

ลลิต ก่อวุฒิกุลรังษี*

Rethinking The Law School: Education, Research, Outreach and Governance โดย Carel Stolker, Cambridge University Press (2014)

เมื่อพูดถึงโรงเรียนกฎหมายหรือคณะนิติศาสตร์ ภาพโดยทั่วไปที่ปรากฏในความคิดของผู้คนมักหนีไม่พ้นภาพสถานศึกษา ห้องเรียน ตำรากฎหมาย หรือการอ่านคำพิพากษา หนังสือ Rethinking The Law School: Education, Research, Outreach and Governance ให้ภาพที่กว้างกว่านั้นเพราะมองโรงเรียนกฎหมายในภาพรวมโดยเน้นสามพันธกิจคือ การให้ความรู้ (education) การวิจัย (research) และธรรมาภิบาล (governance)

ผู้เขียนหนังสือ

หนังสือเล่มนี้เขียนโดยศาสตราจารย์ Carel Stolker ปัจจุบันเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยไลเดน และเคยเป็นคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยไลเดน ตั้งแต่ปี 2548-2554 นอกจากงานด้านบริหารแล้วผู้เขียนยังเป็นศาสตราจารย์ด้านกฎหมายเอกชน (Professor of private law) โดยเขียนคู่มือฉบับด้านความรับผิดชอบทางการแพทย์โดยศึกษากฎหมายเปรียบเทียบ นอกจากงานในมหาวิทยาลัยแล้วผู้เขียนยังเป็น deputy judge ที่ศาลในจังหวัด North Holland และศาลอุทธรณ์

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ลาศึกษาต่อระดับปริญญาเอกด้านกฎหมายอาชญาวิทยา มหาวิทยาลัยไลเดน ประเทศเนเธอร์แลนด์)

แห่ง 's-Hertogenbosch อีกด้วย จากคุณสมบัติด้านวิชาการ ด้านบริหารการศึกษาและงานอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมของผู้เขียนทำให้หนังสือเล่มนี้โดดเด่นจากหนังสืออื่นที่เขียนเกี่ยวกับการศึกษากฎหมาย

วัตถุประสงค์ของหนังสือ

วัตถุประสงค์ของผู้เขียนเริ่มต้นจากความเชื่อที่ว่าเมื่อผ่านช่วงเวลาหนึ่งไปทุกสาขาวิชาจำเป็นต้องทบทวนบทบาทของตัวเองในโลกวิชาการและบทบาทที่มีต่อสังคมด้วย ดังนั้นเป้าหมายของหนังสือจึงครอบคลุมเรื่องการให้ความรู้ การวิจัย ผลกระทบ และธรรมาภิบาล เพื่อให้ผู้อ่านได้ลองใคร่ครวญถึงอนาคตของโรงเรียนกฎหมายอย่างรอบด้าน

ผู้เขียนแสดงจุดยืนของหนังสือไว้ในบทนำว่าหนังสือแตกต่างจากหนังสือเล่มอื่น เพราะหนังสือเล่มอื่นที่เกี่ยวกับคณะนิติศาสตร์มักศึกษาเฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่หนังสือเล่มนี้นอกจากพิจารณาโรงเรียนกฎหมายที่เนเธอร์แลนด์แล้ว ยังรวมประเทศอื่นในภาคพื้นยุโรป ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ รวมไปถึงประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย เช่น จีน เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย ด้วยความเป็นนักกฎหมายเปรียบเทียบ ผู้เขียนยังชี้แจงวิธีวิจัย รวมถึงข้อจำกัดในการเลือกศึกษาโรงเรียนกฎหมายในประเทศต่าง ๆ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในด้านจำนวนนักศึกษาแต่ละชั้นปี อายุของผู้เข้าเรียนปีแรก ค่าเทอม รวมถึงบริบททางสังคมและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการศึกษากฎหมายไม่มากนัก

จุดด้อยประการถัดมาที่ผู้เขียนออกตัวไว้ก่อนคือการเลือกใช้แหล่งข้อมูลที่มาจากคนนอกวงการกฎหมาย รวมถึงการใช้ข้อมูลประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนเอง และความเป็นผู้เชี่ยวชาญกฎหมายเอกชน แต่อาจไม่เชี่ยวชาญในกฎหมายสาขาอื่น รวมถึงไม่รู้เฉพาะทางในด้านการบริหารการเงินของสถาบันการศึกษา

เนื้อหาหนังสือโดยสังเขป

หนังสือแบ่งออกเป็น 12 บท ไม่รวมบทนำ และคำอภิธานศัพท์ บทแรกผู้เขียนให้ภาพโรงเรียนกฎหมายที่ต่าง ๆ ในยุโรป สหรัฐอเมริกา เอเชีย ออสเตรเลีย ละตินอเมริกา แอฟริกา แต่ละที่ต่างมีเอกลักษณ์และความหลากหลายแตกต่างกันออกไป ประเด็นที่น่าสนใจ เช่น ความต่างของระยะเวลาเรียน รูปแบบการรับเข้า เนื้อหาหลักสูตร นอกจากนี้แม้ผู้เขียนไม่ได้พูดไว้ชัดแต่สังเกตได้คือ อิทธิพลจากการเป็นอาณานิคม และโอกาสในการเรียนของคนต่างฐานะกัน ในตอนท้ายบทผู้เขียนได้แบ่งรูปแบบโรงเรียนกฎหมายไว้สี่รูปแบบเพื่อตอบคำถามว่าใครคุมการเข้าสู่วิชาชีพกฎหมาย (who does control admission to the legal profession?) ได้แก่ รัฐ กลุ่มวิชาชีพ ตลาด และ โรงเรียนกฎหมาย

ในบทที่สอง ผู้เขียนสำรวจความท้าทายเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยซึ่งประกอบไปด้วย ความท้าทายด้านเงินทุน การมีส่วนร่วม ความหลากหลาย การแปรรูปมหาวิทยาลัย รวมไปถึง การทำการตลาด นอกจากความท้าทายในประเทศแล้ว มหาวิทยาลัยยังเผชิญความท้าทายจากโลกาภิวัตน์ การจัดอันดับมหาวิทยาลัย ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยอื่น ส่วนที่เกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ ผู้เขียนได้ ยกตัวอย่างสหภาพยุโรปที่การเคลื่อนย้ายของนักศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัยทำได้ง่าย และยังมีการ เคลื่อนย้ายอีกรูปแบบที่ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตคือ การเคลื่อนย้ายมหาวิทยาลัยผ่านความร่วมมือ ระหว่างมหาวิทยาลัยโดยการตั้งศูนย์ที่มหาวิทยาลัยอื่นในต่างประเทศ (overseas campus) บทนี้ ยังพูดถึงการจัดอันดับมหาวิทยาลัย ผู้เขียนตั้งคำถามถึงเกณฑ์การจัดและถามย้ำว่าแท้จริงแล้ว วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยคืออะไร ผู้เขียนให้ความเห็นในฐานะอดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์ว่า ไม่ได้หมกมุ่นกับการจัดอันดับมากนักโดยยกเหตุผลสนับสนุนว่าบางครั้งวิธีที่ดีที่สุดที่เราจะบรรลุ เป้าหมายก็เมื่อเราไม่ได้ตั้งใจทำตามนั้นมากเกินไป คือมหาวิทยาลัยอาจไม่จำเป็นต้องเอาการจัดอันดับ เป็นเป้าหมายหลัก หากแต่เพียงมุ่งที่จะทำการสอนการวิจัย และซื่อสัตย์ต่อคุณค่าหลัก (core value) ของมหาวิทยาลัย รักษาสมดุลระหว่างการผลิตงานเขียนกับการให้เวลากับการคิดและการอ่านเพียง เท่านั้นแล้วอันดับที่ดีจะมาเอง

จากนั้นผู้เขียนตั้งคำถามถึงอัตลักษณ์ตัวตนของคณะนิติศาสตร์ในบทที่สาม นิติศาสตร์อาจ มองได้ทั้งในฐานะสาขาวิชาที่เป็นเรื่องของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หรือเป็นเรื่องระหว่างประเทศ หรือเป็นเรื่องข้ามประเทศ (transnational) หรืออาจถูกมองรวมกับสาขาอื่นเป็นสหวิทยาการ

จากนั้นผู้เขียนนำผู้อ่านไปค้นหาลักษณะของโรงเรียนกฎหมายผ่านคุณค่าหรือพันธกิจ ที่มหาวิทยาลัยหรือคณะนั้น ๆ ยึดถือ และคุณค่าควรทำให้ตัวคณะก้าวออกจากพื้นที่ปลอดภัยของ ตัวเอง ผู้เขียนเห็นว่าอัตลักษณ์ของคณะอาจเปลี่ยนไปตามยุคสมัยแต่คณะนิติศาสตร์ต้องหมั่นตั้ง คำถามนี้กับตัวเองอยู่เสมอ

บทที่สี่และบทที่ห้าพาผู้อ่านลงรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอนนักศึกษากฎหมาย บทที่สี่เน้นเรื่องการสอนให้นักศึกษากฎหมาย ผู้เขียนตั้งคำถามว่าอะไรเป็นสิ่งที่สร้างนักกฎหมาย ที่ดี และให้ความเห็นว่ามีหกคำถามใหญ่ที่ต้องตอบ คือ 1) อะไรคือคุณสมบัติทางวิชาชีพของ นักกฎหมาย 2) การเรียนกฎหมายจัดเป็นการศึกษาด้านวิชาการหรือวิชาชีพ 3) หลักสูตรควรเป็น อย่างไร 4) ระดับการศึกษาควรเป็นระดับไหน 5) การศึกษาจะเชื่อมโยงกับตลาดงานอย่างไร และ 6) คุณค่าเสริมใดบ้างที่ควรปลูกฝังผู้เรียน ตามด้วยอีกหกคำถามย่อยในด้านการปฏิบัติ ได้แก่ 1) ผู้สอนทุกคนเห็นร่วมกันและพร้อมจะร่วมมือทำตามเป้าหมายนั้นหรือไม่ 2) คณะหรือสาขาวิชา มีผู้เชี่ยวชาญในวิชานั้น ๆ เพียงพอหรือไม่ 3) ส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรผสมกันเป็นหนึ่งเดียวหรือไม่ 4) คุณภาพของการศึกษาและการประเมินผลเพียงพอหรือไม่ 5) มีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือ กิจกรรมเสริมนอกเหนือเรื่องวิชาการเพียงพอหรือไม่ และสุดท้าย 6) อะไรคือข้อกำหนดสุดท้าย ที่คณะกำหนดกับนักศึกษา ในการตอบคำถามเหล่านี้ผู้เขียนเปรียบเทียบคณะนิติศาสตร์กับคณะ แพทยศาสตร์ที่มีการจัดเสวนาแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำไปสู่

ข้อสรุปของบทนี้ว่าควรสอนอะไรบ้างนอกเหนือจากความรู้กฎหมาย อาทิ ทศนคติและทักษะที่จำเป็นอื่น ๆ

บทที่ห้าเน้นเรื่องศิลปะการสอน (pedagogy) เพราะการให้ความรู้เป็นเรื่องสองทางที่รวมการสอนและการเรียนเข้าไว้ด้วยกันแต่โรงเรียนกฎหมายมักเน้นครูเป็นศูนย์กลางด้วยจำนวนนักเรียน แต่นักเรียนแต่ละคนมีรูปแบบการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน บางคนเน้นการฟัง บางคนเน้นการอ่าน รวมถึงช่วงเวลาสอนก็มีผลกับผู้เรียน อีกทั้งนักเรียนต่างชาติหรือนักเรียนจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก็อาจมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างออกไป ผู้เขียนชี้ประเด็นว่าการจัดการสอนแบบเดียวนั้นมีประสิทธิภาพในการวัดผลเพียงใด จากนั้นผู้เขียนพิจารณาตำราเรียนกฎหมายและเห็นว่าตำรากฎหมายของชั้นปีแรกเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เรียนสนใจศึกษากฎหมาย นอกเหนือจากการสอนโดยอาจารย์แล้วผู้เขียนยังยกตัวอย่างการจัดกลุ่มสัมมนาย่อยในคณะที่มีนักศึกษาจำนวนมากโดยยกตัวอย่างสมัยที่ผู้เขียนเป็นคณบดีประกอบ ผู้เขียนสรุปเน้นย้ำว่าการให้ความรู้มีองค์ประกอบห้าประการ ครู นักเรียน หลักสูตร เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยทางกฎหมายกล่าวถึงในบทที่หก ผู้เขียนยกรูปแบบวิธีวิจัย เช่น การวิจัยเชิงวิเคราะห์ การวิจัยเชิงประจักษ์ การวิจัยเชิงปทัสสถาน และตั้งข้อสงสัยว่าการวิจัยทางนิติศาสตร์ควรใช้รูปแบบการวิจัยใดบ้าง และนักวิชาการทางกฎหมายจำเป็นต้องมีมิติด้านนวัตกรรมหรือไม่ คำถามเหล่านี้นำไปสู่เนื้อหาในบทที่เจ็ดที่เน้นเรื่องการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน ในรูปแบบวารสารหรือหนังสือ ผู้เขียนสำรวจรูปแบบของวารสารที่มีผู้อ่านพิจารณาผลงานเป็นทั้งนักศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ และการเข้าถึงวารสาร ผู้เขียนให้น้ำหนักกับบทความมากกว่าหนังสือกฎหมายเพราะบทความจะส่งผลกระทบต่อมากกว่าสำหรับกรณีของนักศึกษาระดับปริญญาเอกที่ต้องเผยแพร่ผลงาน ผู้เขียนเสนอความเห็นในบทสรุปเกี่ยวกับอนาคตของการวิจัยทางกฎหมายและการเข้าถึงงานวิจัยนั้น ๆ โดยมีเป้าหมายเน้นที่การเข้าถึงข้อมูลวิจัยข้ามประเทศ

เจ็ดบทแรกผู้เขียนสำรวจพันธกิจของคณะนิติศาสตร์สองพันธกิจคือการให้ความรู้และการวิจัย บทที่แปดพาผู้อ่านออกนอกโรงเรียนกฎหมายไปสู่บริบทในทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผู้เขียนเรียกว่า “พันธกิจที่สาม” คือ โรงเรียนกฎหมายจะรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไร ผู้เขียนเสนอรูปแบบที่โรงเรียนกฎหมายจะร่วมมือกับโรงเรียนกฎหมายอื่นทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น

บทที่เก้าชวนผู้อ่านขบคิดว่าแท้จริงแล้วใครคือเจ้าของคณะนิติศาสตร์ ผู้เขียนตรวจสอบกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักวิชาการ นักศึกษารวมถึงผู้ปกครอง นักศึกษาปริญญาเอกผู้ซึ่งอาจเข้ามาเป็นนักวิชาการในอนาคต และศิษย์เก่า สุดท้ายผู้เขียนนำเสนอความคิดที่ว่าไม่มีใครเป็นเจ้าของที่แท้จริง โดยนำแนวคิดมาจาก ศาสตราจารย์ Stefan Collini จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ และเห็นว่ามหาวิทยาลัยเป็นสินค้าสาธารณะ (public goods)

การสร้างบรรยากาศแห่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในโรงเรียนกฎหมายถูกพูดถึงในบทที่สิบ ผู้เขียนเชื่อว่าการผลิตงานที่ดีจะเกิดขึ้นได้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ความคิด ดังนั้น

โรงเรียนกฎหมายต้องมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ส่งเสริมความร่วมมือในการวิจัยและการให้ความรู้ และเสรีภาพในทางวิชาการ ผู้เขียนเน้นย้ำถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศ และความหลากหลาย ในคณะทั้งในระดับอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน ความหลากหลายในความหมายของผู้เขียนยังกินความ ถึงความหลากหลายในหน้าที่งานที่รับผิดชอบ เพราะผู้เขียนเห็นว่าการทำสิ่งซ้ำ ๆ เป็นการฆ่า ความคิดสร้างสรรค์ เช่น การตรวจข้อสอบจำนวนมาก ๆ การสอนสิ่งเดิมซ้ำ ๆ นอกเหนือจากนั้น คณะต้องเปิดช่องทางการสื่อสารทางวิชาการให้มีหลายรูปแบบทั้งแบบออนไลน์และแบบดั้งเดิม รวมถึงแบบทางการและไม่เป็นทางการ ผ่านการสังสรรค์

บทที่สิบเอ็ดวิเคราะห์ส่วนสุดท้ายของชื่อหนังสือคือเรื่องธรรมาภิบาลในคณะนิติศาสตร์ ผู้เขียนแบ่งปันประสบการณ์ตัวเองในฐานะคณบดีคณะนิติศาสตร์ในเรื่องหน้าที่ ภาระงาน การเลือก หรือการแต่งตั้งคณบดี ความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยที่คณะสังกัดอยู่ และได้เปิดเผยกฎทองห้าข้อ คือ 1) ให้ความใกล้ชิดกับสมาชิก 2) แยกเรื่องบริหาร (bureaucracy) จากเรื่องวิชาการ ผู้เขียน ยกตัวอย่างเรื่องงบประมาณและการจัดหลักสูตร 3) เมื่อคณะกำหนดเป้าหมายหรือกลยุทธ์แล้ว จำเป็นต้องดำเนินการตามนั้น 4) ตกถึงกันในเรื่องผลแต่ยินยอมให้แต่ละคนตัดสินใจวิธีการที่จะ บรรลุผลนั้น แต่ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลให้เข้าถึงได้เพื่อความโปร่งใส 5) โรงเรียนกฎหมายแต่ละแห่ง มักมีสมาชิกที่ไม่สามารถจัดการได้ เพราะมีวิธีการของตัวเองในเรื่องการสอนและการวิจัยและ ไม่สนใจหรือให้ความสนใจต่อประกาศของคณบดีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ผู้เขียนเห็นว่าความหลากหลาย ในบุคลิกก็เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมี และต้องแยกเรื่องนี้กับเรื่องคุณภาพการสอนหรือ การวิจัย

ในบทสุดท้าย ผู้เขียนสรุปจุดต่างและจุดร่วมของการศึกษากฎหมายในแต่ละที่ นอกเหนือจากจำนวนนักเรียน เงินทุนแล้วจุดต่างที่ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตประเด็นหนึ่งคือเสรีภาพ ในทางวิชาการ เสรีภาพในการสอนและการวิจัยโดยจะไม่ถูกแทรกแซง ทั้งที่ควรจะเป็นแก่นในทุก มหาวิทยาลัยแต่กลับเป็นจุดต่างที่พบในหลายประเทศ สำหรับจุดร่วมนั้น ผู้เขียนกล่าวถึงงานวิจัย ของธนาคารโลกเรื่องกฎหมายในฐานะเงื่อนไขสำหรับความเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและ วาระ “Law Scenarios to 2030” ที่สถาบัน The Hague Institute for Internationalisation of Law กำหนด จุดร่วมที่คณะนิติศาสตร์แต่ละแห่งมีร่วมกันในความเห็นผู้เขียน คือ สิ่งที่ผู้เขียนได้ เขียนไปในแต่ละบท หรือพันธกิจสามประการนั่นเอง ได้แก่ การให้ความรู้ การวิจัย และธรรมาภิบาล ผู้เขียนได้พิจารณาโอกาสที่จะพัฒนาพันธกิจเหล่านี้ ผู้เขียนเห็นว่าการมีส่วนร่วมหรือการเป็นเจ้าของ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา และควรทำผ่านความร่วมมือและเรียนรู้จากโรงเรียนกฎหมายอื่น ทั้งในและต่างประเทศ

ข้อวิพากษ์

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ การเปรียบเทียบโรงเรียนกฎหมายในหลายที่ไม่จำกัดเฉพาะ กลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น เนื่องจากผู้เขียนอยู่ในประเทศเนเธอร์แลนด์ และด้วยความ

เป็นนักกฎหมายเปรียบเทียบและทักษะทางภาษาและการเข้าถึงข้อมูลทำให้ผู้เขียนสามารถเล่าถึงโรงเรียนกฎหมายในประเทศภาคพื้นยุโรปได้มาก อย่างไรก็ตามน้ำหนักของการเปรียบเทียบโรงเรียนกฎหมายแต่ละแห่งไม่เท่ากัน นอกจากบทที่หนึ่งแล้ว ผู้เขียนแทบไม่ได้ให้น้ำหนักกับโรงเรียนกฎหมายในเอเชียหรือละตินอเมริกามากนัก

ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนในงานบริหารมหาวิทยาลัยก็เป็นจุดสำคัญที่ทำให้หนังสือเล่มนี้แตกต่างจากหนังสือเล่มอื่นในประเภทเดียวกัน เพราะผู้อ่านจะได้เห็นมุมมองทั้งในฐานะนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร แม้หนังสือจะหนามากกว่าสี่ร้อยหน้า แต่การสอดแทรกประสบการณ์ของผู้เขียนรวมทั้งเกร็ดย่อยของคณบดีหรือผู้บริหารท่านอื่นที่ผู้เขียนเคยร่วมงานด้วยทำให้หนังสือเล่มนี้มีชีวิตชีวาขึ้นมาจากหนังสือวิชาการทั่วไป อีกทั้งผู้วิพากษ์เห็นว่าผู้เขียนแบ่งได้ชัดเจนว่าการให้ความเห็นของตนเองนั้นให้ความเห็นในฐานะใดจึงทำให้ผู้อ่านคิดต่อยอดหรือโต้แย้งได้ชัดเจนว่าจะโต้แย้งในมุมมองใด

นอกจากเปรียบเทียบโรงเรียนกฎหมายด้วยกันเองแล้ว ผู้เขียนยังเปรียบเทียบโรงเรียนแพทย์กับโรงเรียนกฎหมายไว้หลายแห่ง ในเรื่องการตีพิมพ์ผลงาน ผู้เขียนยังแยกความต่างระหว่างงานสายวิทยาศาสตร์กับสายสังคมศาสตร์ แต่หนังสือเล่มนี้กลับไม่ได้มีการเปรียบเทียบคณบดีศาสตร์กับคณบดีอื่น เช่น คณบดีวิทยาศาสตร์ หรือคณะทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

นอกจากนี้เป็นที่น่าเสียดายว่าในบทที่หนึ่งที่ผู้เขียนได้ปูพื้นถึงผู้คุมการเข้าสู่วิชาชีพนักกฎหมายและแยกเป็นสี่กลุ่มนั้น ผู้เขียนไม่ได้ลงรายละเอียดในบทต่อ ๆ ไปเท่าไรนักว่าแต่ละกลุ่มโดยเฉพาะรัฐ และกลุ่มวิชาชีพมีผลต่อพันธกิจของโรงเรียนกฎหมายอย่างไรและเพียงใด

คุณภาพการของหนังสือ

ตลอดทั้งเล่ม ศาสตราจารย์ Carel Stalker แบ่งเนื้อหาให้นักสามพันธกิจได้อย่างสมดุลและสอดแทรกแต่ละพันธกิจเข้าไว้ด้วยกัน การกระตุ้นให้ผู้อ่านมองโรงเรียนกฎหมายนอกเหนือจากการสอนเนื้อหากฎหมายหรือการทำวิจัย และเน้นด้านสังคม ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกฎหมายกับโรงเรียนกฎหมายอื่นและกับสังคม และคุณค่าเรื่องเสรีภาพในทางวิชาการเป็นการเปิดมุมมองผู้อ่านให้มองภาพโรงเรียนกฎหมายที่กว้างขึ้น

หนังสือ Rethinking The Law School เหมาะสำหรับผู้อ่านหลายกลุ่มไม่จำกัดเฉพาะผู้อ่านที่ทำงานในวงการวิชาการเท่านั้น ผู้ที่กำลังเรียนกฎหมายอยู่หรือผู้ที่ผ่านการเรียนกฎหมายมาแล้วแต่ยังต้องการคิดทบทวนถึงสิ่งที่ได้รับและคาดหวังจากการเรียนกฎหมายก็ควรอ่านอย่างยิ่ง

แม้ในหนังสือจะไม่มีตัวอย่างโรงเรียนกฎหมายไทยแต่เนื้อหาในแต่ละบทแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่โรงเรียนกฎหมายต้องเผชิญไม่ต่างกับสิ่งที่โรงเรียนกฎหมายไทยกำลังประสบอยู่ทั้งในเรื่องการให้ความรู้ การวิจัย และธรรมาภิบาล การไม่ได้กล่าวถึงประเทศไทยในหนังสือนี้นับกลับเป็นข้อดีประการหนึ่งของหนังสือต่อผู้อ่านคนไทยเพราะทำให้ผู้อ่านสามารถมองประเด็นที่ผู้เขียนยกอย่างคนนอกมองเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของผู้อ่านเอง และต่อยอดการถกเถียงถึงบทบาทของโรงเรียนกฎหมายไทยตามกรอบสามพันธกิจของผู้เขียน